

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 397.

V Ljubljani, v torek dne 1. oktobra 1912.

Leto II.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in stane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:	
celoletna	K 21-60
polletna	10-80
četrtletna	5-40
mesečna	1-80

Za Nemčijo:	
celoletna	K 26-40
polletna	13-20
četrtletna	6-60
mesečna	2-20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Bogastvo in beda.

Majhno število izvoljencev je do vrata zakopanih v zlatu, v pravilnem razkošju žive, dnevi jim potekajo v skrbih za nove avtomobile in drage toalete, tuje delo jim prinaša dan za dnem višje vrednosti — a na drugi strani trpka beda, dohodkov komaj za najpreprostejšo življenje, skrbi za kosček vsakdanjega trdega kruha uničujejo vsako življensko veselje, trdo delo za ono majhno število izvoljencev jih peha dan za dnem v globokejšo otopelost. To so po-javi, ki označujejo razvoj današnjega kapitalističnega družabnega reda.

V obratih, ki stoje na višini tehnike in organizacije, je donesek dela naravnost bajen. To je prav nazorno pokazal profesor Kammerer v razpravah socialno političnega društva na Dunaju l. 1909. Nekaj primerov: pri strojih v tovarni je bilo zaposlenih 54 kurjačev in dva višja kurjača, 1 tona pare je veljala 19,8 vinarjev. Nato so vzidali verižne brane, 3 kurjačev je bilo odveč, namesto teh sta prišla dva stroja, 1 tona pare, vstevši obresti in odpis za nika, 1 tona pare, vstevši obresti in odpis za nika, je stala le še 11,4 vinarjev. Raznove naprave, je povzročil, da se je zvišala voj v rudarstvu je povzročil, da se je zvišala množina premoga, ki ga izkoplje rudar na leto od 130 ton v letu 1850 na 260 ton. Stroji za dela pri zemeljski pogleditvi so se tako izboljšali, da opravi danes enako delo, ki ga je pred leti opravilo 25 mož, le devet mož in stroški za odstranitev enega kubičnega metra zemlje so se znižali od 90 vinarjev na 30 vinarjev. V modernih vlečobratih vidimo v oddelkih, kjer je delo pred leti še 10, 15, do 20 mož, le še po dva do štiri. In proizvodnja narašča vzlic temu od leta do leta, pri strojih stoji le še po nekaj mož, da jim strežejo. Ali še druge primere. Za 100 funtov preje, pri ročnem delu, je bilo treba 3117 delovnih ur in 458 K 40 vinarjev mezde, enako množino preje je zvil stroj v 19 urah, stroški pa so znašali 6 K. Za 1000 funtov šivank je bilo treba 475 ur ročnega dela, stroški so znašali 412 K 80 vinarjev; stroji so napravili enako množino šivank v 12 urah in stroški so znašali 10 K 80 vinarjev. 100 funtov žebeljev za podkve je bilo napravljenih z ročnim delom v 250 urah stroški so znašali 314 K 40 vinarjev, po upeljavi strojev je bilo treba za enako množino žebeljev

le še 63 ur in 114 K mezde. 10 plugov z ročnim delom je bilo izgotovljenih v 180 urah, stroški so znašali 274 K 80 vinarjev; pri uporabi strojev je bilo treba za 10 plugov le 37 ur in 39 K 90 vinarjev stroškov. Sto tisoč cigaret napravi delavka na roko v 990 urah, mezda znaša 490 K 80 vinarjev; ko so uvedli stroje je bilo sto tisoč cigaret izgotovljenih v 97 urah in stroški so znašali 57 K 60 vinarjev.

Takih primerov bi lahko navedli še nebroj iz najrazličnejših obratov. In vsi bi pričali, kako neizmerno se stopnjuje plodovitost dela, in lahko bi zapeljali do napačnega sklepa, da so izdelovalci vseh teh stvari sami milijonarji in da se jim o bedi in pomanjkanju niti ne sanja. Brezdvomno je, in vsak nepristranski človek mora priznati, da bi živeli ob današnjem stanju tehnike vsi do zadnjega brezskrbno in založeni z najpotrebnejšim. Da temu ni tako, se imamo zahvaliti edino kapitalizmu, ki poseduje vsa proizvodna sredstva. Kapitalizem proizvaja le blago, nikakršnih potrebščin, in tudi blago v toliki meri in takrat, kadar se najbolj prilaga njegovemu nenasičenemu pohlepu po dobičku. Dostikrat ovira proizvodnjo reči, ki so brez koristi.

V kričnem nasprotju s proizvodnjo možnostjo in s proizvodnjem blaga so delavčeve življenske razmere. Vsa nad vrednost njegovega dela teče po dveh širokih in globokih jarkih: kapital, naložen v industriji narašča do skrajnih mej in zemljiška renta se stopnjuje nevzdržno. Vidni znaki naraščajočega industrijskega kapitala so vsakoletne masne dividende, ki jih spravljajo akcionarji s tihim zadovoljstvom. Nemške akcijske družbe so razdelile v štirih letih od 1907 do 1911 4159 milijonov 500 tisoč mark dividend, čisti dobiček je znašal v isti dobi 5989 milijonov 600 tisoč mark in rezervni sklad teh družb je bil 55 milijard mark. Ob teh številkah se mora proletarcu skriti roka v pest, najmirnejšemu mora zavreti kri, če vidi kaj so ustvarili njegovi žulji, kaj je dosegla njegova pridnost, ne da bi imel od tega kaj drugega, nego golo življenje od danes do jutri.

Drugo skupino kapitalističnih izkoriščevalcev tvorijo posestniki zemlje. En del od teh živi ob stanovanjskih najemnin, ki jih ob vsaki priliki povišujejo; agrarci, vladarji plodne zemlje, ustvarjajo umetno draginjo, vlada skrbi očetovsko zanje in tako imajo vso široko maso v svoji oblasti. In tako tišči proletarca od ene strani železna roka industrijskih baronov, od druge strani mu agrarci vsak grizljaj prodajajo za ceno, ki ni v nobenem razmerju z vrednostjo. Čim bolj dela ljudstvo, čim plodnostneje je njegovo delo, tem nesramnejše je izkoriščanje industrijskih kapitalistov in agrarcev.

Tretji protialkoholni kongres.

(Konec.)

II.

Pri debati, ki je sledila referatom o oskrbi pijancev, je prišlo do onega prizora, o katerem smo že na kratko poročali, da so namreč na nekatere opazke sodruga Schacherla, kako da skrbi vlada za pijance, zapustili vsi vladni »možje« zborovalno dvorano. Dr. Schacherl je pri debati izvajal sledeče:

— Naj zrastejo kakršnekoli posledice zame, pripravljen sem nanje, — je odgovoril Howard mirno.

— Kdaj ste izgubili ključ, ki ga po Vaši izjavi nimate več? Zjutraj ste trdili, da tega ne veste; toda do popoldne ste lahko svoje mnenje že izpremenili.

— Zgubil sem ključ, ko sem zapuščal ženo v hiši svojega očeta.

— Kmalu potem?

— Prav kmalu.

— Kdaj pa?

— Tekom ene ure, mislim.

— Kako veste, da ste ga tako kmalu izgubili?

— Kem se ga pogrešil.

— Kje ste bili, ko ste ga pogrešili?

— Tega ne vem več. Izprehajal sem se, kakor sem Vam že povedal. Ne spominjam se več, kje sem bil, ko sem posegel z roko v žep in opazil, da ni več ključa v njem.

— Z gotovostjo se torej ne spominjate, kje ste ga pogrešili?

— Ne!

— Prav dobro!

Korner je nekoliko odnehal; pričakovanje je dospelo do vrhunca. Potem je dejal:

— Ključ se je našel!

Howard se je tako prestrašil, da so mu zašklepetali zobje. Čulo se je to po vsej dvorani.

— Našel se je? — je rekel po možnosti ravnodušno. — Tedaj mi lahko poveste, kje sem ga izgubil.

— Ključ je bil na običajnem prostoru nad pisalno mizo Vašega brata.

— Tako! — je zamrmral Howard razburjen do skrajnosti. — Ne razumem, kako je bilo mogoče najti ključ v pisarni. Uverjen sem, da sem ga izgubil na cesti.

— Verujem, da tega ne morete razumeti — je pripomnil korner preprosto in odpustil

»Sedaj ko smo slišali referate o oskrbi pijancev, moramo vzkliti: Gorje vse Avstrijske se me polašča. Pasivna rezistenca državnih oblasti in občin namesto podpore! Za oskrbo pijancev nam manjka podstave in pogojev, namreč zdravilišč za pijance. Na Avstrijskem izdajamo vsako leto čez 400 milijonov K za vojaške namene, ali niti enega milijona ni za zdravilišča za pijance. (Pitirjevanje.) Država se zadovoljuje s tem, da zapira žrtve alkoholizma v blaznice in prisilne delavnice, drugega ne stori nič. Kdo bi se potem ne smejal, če pridejo na protialkoholno zborovanja zastopniki vlade in nam s praznimi besedami zagotavljajo, da se vlada zanima za naše gibanje. Finančno ministrstvo, ki živi od alkoholnega konzuma, nam je poslalo pismen pozdrav. Res, prav od srca se moram smejati. Zastopnik našega predsedstva se je spominjal znanega govora ministra za notranje zadeve barona Heinolda v parlamentu. Ali ta govor nam ravno kaže, da vlada noče nič storiti. (Te besede so druga Schacherla so navzoče vladne »možje« tako razburile, da so polni jeze zapustili dvorano.) Schacherl vzlic temu nadaljuje: Baron Heinold je izjavil, da ne bo vlada vložila nobene predloge glede omejitve pijančevanja več, ker je zbornica odklonila popolnoma zgoreni zakon zoper pijančevanje. Kakšno brezprimerno razgovoritev energije pomenja ta vladni sklep — nič napraviti! (Veselosť.) Minister je enostavno izjavil, to humanitarno delo — praktični boj proti alkoholizmu, prepušča vlada privatni iniciativi. To je prav preprosto in pred vsem poceni. (Veselosť.) Ali za to res ne potrebujemo vlade. Da, ta vlada je šla tako daleč, da je povzročila, da v zbornici ni bil sprejet Diamandov predlog — ki so ga bili v proračunskem odseku že sprejeli — in ki zahteva, da v času slabih letin krompirja in koruze ne bi dobivali bogati žganjekuharji premij na žganje in da bi se, če bi nastopilo pomanjkanje teh živil, izdelovanje špirta popolnoma prepovedalo. Za sprejetje tega predloga nas je vlada ukanila (fej!) in ravno ta vlada nas tukaj pozdravlja in poslušala naše lepe, brezspesne govore. Enkrat moramo vendar to pibiti. Vlada naj nam priznana s temi frazami, s tem le kompromitira naš boj proti alkoholizmu. Prav res, da mi je solnograški občinski svet ljubši, ki nam ni poslal nobenega zastopnika, ker se noče zameriti svojim volilem, gostilničarjem in pivovarjem. (Veselosť.) Ne pričakujte prav nič od vlade, katere zastopniki so pravkar pobegnili iz dvorane. (Veselosť.) Ali glejmo na to, da napravimo volilce za abstinentne, potem bodo tudi stranke v parlamentu resneje delale za boj proti alkoholizmu. (Živahno pitirjevanje.) Ne računajmo na pomoč od zgoraj, mislimo na ljudstvo in rečimo z Rimljani: Če ne moremo višjih spraviti na delo, tedaj skušajmo razgibati pekel. (Živahno odobravanje.)

Na sklepni seji so poročali zastopniki posameznih avstrijskih dežel o alkoholizmu. Za Kranjsko je poročal župnik Kalan, ki je na podlagi statističnih izkazov pokazal, kako močno še pijo po kranjskih mestih in vaseh. Ali tudi pri nas se obrača že na bolje. Delavstvo naj nikar ne zaostaja v tem tako važnem boju. Za Koroško je poročal dr. Egger iz Špitala, ki je zlasti opozarjal na to, da je na Koroškem skoraj v vsaki drugi kmečki hiši kotel za kuhanje

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 8, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 8. do 7. večer. Inzerati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Iznatele sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštnine proste.

žganja. Skuhajo si žganje doma, da ga jim ni treba kupovati. Koliko ga spijo, to si pač lahko vsakdo misli! Okrajni zdravniki so izjavili, da je vzrok za neprimerno visoko število božjastnih in bebastih otrok, ter otrok, ki se rode s telesno pohabljenostjo, alkoholizem staršev. Silno žalostno sliko je razvil referent za Moravsko, dr. Hugo Deutsch, Moravsko prebivalstvo izda ogromne vsote za alkoholne pijače, zlasti za žganje. Dežela izda za vse svoje potrebščine le za eno četrtino več, kakor izda prebivalstvo za alkohol. Skoraj trideset tisoč delavcev, to je 60 procentov vsega moravskega delavstva, je zaposlenega v alkoholnih obratih. Eno četrtino vseh samomorov je povzročil alkohol. V blaznice je eno tretjino vseh bolnikov pripeljal alkohol. Referent za Zgornje Avstrijsko, Bartelbauer, toži, da je tukaj vse protialkoholno gibanje zaspalo, ker se oblasti ne ganejo. Za Tirolsko je referiral okrajni zdravnik dr. Ceipez, za Štajersko pa dr. Wiefpeiner.

K sklepu je predlagal profesor Reinitzer iz Gradca resolucijo na naučno ministrstvo, da naj to dovoli združevanje abstinentnih učencev, kakor je to uvedeno že v inozemstvu. Resolucijo so sprejeli enoglasno.

Prihodnji kongres bo v Brnu, kjer bodo razpravljali o točkah: »Alkohol in promet«, »Alkohol v poljedelstvu«. Nato je zaključil z zahvalnim nagovorom podpredsednik dvorni svetnik baron Pražak zborovanje.

Sodrug dr. Schacherl je govoril zvečer na ljudskem shodu o alkoholu in delavstvu. Shoda se je udeležilo solnograško delavstvo v največjem številu. Po shodu se je priglasilo takoj precejšnje število delavcev k zvezi abstinentov. Tudi v manjših krajih so bili protialkoholni shodi.

Ljubljana in Kranjsko.

— Sadovi militarizma. Pred kratkim s plemstvom honorirani načelnik brambnega odseka in »poslanec« gorenjskega ljudstva v dunajskem državnem zboru, g. Pogačnik, je prodal vojnemu erarju svoj savski most v Podnartu za štiridesetisoč kron. Mostarina, ki jo je došel pl. g. Pogačnik pobiral na podlagi v starih listinah zajamčene pravice, je zadoščala komaj za vzdrževalne stroške. »Pravica«, ki mu jo je za lepe tisočake odkupil vojni erar, dejansko ni imela za g. Pogačnika nobene materialne vrednosti, ker je bila zvezana z dolžnostjo, da pospravlja in vzdržuje most. Štiridesetisoč kron, ki jih je vojna uprava odštela pl. gosp. Pogačniku na roko, jet orej cisto darilo, honorar za požrtvovalno njegovo delo v službi moloha, majhna provizija, 1 desetisočina za milijone, ki jih je pomagal izplačati z žepov avstrijskega prebivalstva. Pa naj reko, da klerikalna politika ni koristna! Zaenkrat se seveda rentira samo tistim, ki jo »delajo«. Volilec pl. g. Pogačnika pa bi bilo ob prihodnjih volitvah prav toplo priporočati, da namesto glasovnice raje zbere zanj štiridesetisoč kron. Če natanko pretehtajo Pogačnikovo poslančevanje, brez težave uganemo, da je mnogo cenejše, če pl. g. Pogačnika sami odpravijo s to bagatelico, nego da prepuste vojnemu erarju honoriranje. Poleg štiridesetkronskega honorarja, ki jim ga vojna uprava iztisne za Pogačnika, si zaračuna še malo večjo odškodnino za ta svoj trud.

prav, če ga je res prosila. Njegova izredno bela, nežna polt prihaja tako še bolj do veljave.

Ko je začel govoriti, je zvenel njegov glas tako prikopno in prijetno, da se je poznala dolgotrajna vaja in želja ugajati.

Randolph Stone je bil dober prijatelj Howarda. To mi je dokazal pogled, ko je stopil gospod Stone v dvorano.

Toda prišel ni sem zaradi prijateljske izjave; to je kazalo Howardovo začudenje in sočutno obnavljanje priče. Kljub trdnemu nastopu in spoštovanju, ki ga je izkazoval Howardu, je na vse načine skušal dopovedati, kako mu je žal, da njegovo pričevanje kolikor toliko povečuje videz Howardove krivde, zlasti vsled tega, ker je z njim več ali manj prijateljsko občeval.

Izpovedal je, da je bil v noči 17. septembra z nužnim delom v svoji pisarni nenavadno dolgo zaposlen. Ker se je bal, da vsled preobremenosti z delom ne bo mogel zaspati, je izstopil namesto na 30, že na 21. cesti iz vlaka.

Navzočo so smeje poslušali to izjavo — miss Althorpe stanuje na 21. cesti — priča pa je nagubanič čelo, kakor da hoče reči, da je položaj za šale in zabavo preressen. Howard je gotovo soglašal z njim; ko je zaslišal besedo »21. cesta«, je zmehnil in ves iz sebe pogledal svojega prijatelja; tega pa k sreči ni opazil nihče razen mene, zakaj vsi drugi so se pečali edino-le s pričo. Morda je videl ta pogled tudi gospod Gryce.

Seveda mi je bilo samo do tega, da se nekoliko izprehodim — je resno nadaljeval. — Zelo žal mi je, da moram tu govoriti o tej stvari. Prišel sem torej čez 3. avenijo in nadaljeval svoj izprehod v smeri proti Broadway, tako sem šel mimo hiše Van Burnamovih.

— Kdaj?

— Približno ob štirih zjutraj. Iz pisarne sem odšel o polštirih.

(Dale.)

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dale.)

Glasen hrup in šum je sledil tem besedam. Čuli so se vzkliti: »Laže! Laže! Obnorel je!« Besede priče so bile tako nepričakovane, glasile so se tako strašno, da se celo najbrezčutnejši niso mogli več obvladati. Samo ravnodušnost je končno pomirila razburjene duhove. Napeto so pričakovali kornerjevega odgovora.

— Slišal sem nekoč, da je slepec tajil bistvo svetlobe. Nikdar pa se še ni zgodilo, da bi pometen mož kot ste Vi, navzlic očitnim dejstvom trdil reči, ki so v popolnem nasprotju z vsem, kar je preiskava dognala. Če si je Vaša soproga s samomorilnim namenom končala življenje, ali če si je slučajno porinila iglo od klobuka v tilnik, kako da se je našla glavica igle daleč od trupla, za omrežjem zračne kur-lave?

— Ko se je glavica odlomila, je lahko odskočila tja ...

— Toda zatvornica zračne kur-lave je bila zaprta, kajne, gospod Gryce?

— Da, zaprta je bila, — se je glasil kratki odgovor.

Obraz priče, ki se od zadnjih strastno izgovorjenih besed ni izpremenil, se je za hip pomračil. Povesil je oči, kakor da čuti svoj končni poraz. Toda naglo se je zopet osrčil in je dejal:

— Zaklopnico je lahko mimoidoča oseba nehote zaprla. Čul sem že o drugih, mnogo bolj čudnih slučajih.

— Gospod Van Burnam, — je vprašal korner, ki je bil vsled vednega umikanja priče že nekoliko otrujen, — ali se pa tudi zavedate, v kakšno luč Vas postavljajo Vaše protislovne izjave?

— V polnem obsegu.

— Ali ste pripravljeni na posledice, ki se bodo izvale iz tega?

— **Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem.** Dovoljujem si izreči pomislek, da bo težko šlo, zbrati gradivo za sestavo zgodovine jugoslovanske socialno demokratične delavske stranke na način, kakor je bil objavljen v »Zarji«. Res je pač, da imajo posamezni starejši sodrugi morda še kaj listin in publikacij iz prvih početkov delavskega gibanja pri nas, toda premalo je kritičnega duha in marsikdo do smatral kaj za brezpomembno, kar bo za zgodovinarja prav važno — vsaj v toliko, da mu bo omogočena nova sled do novih virov, ki bi jih drugače lahko prezrl. Tudi po društvenih knjižnicah in arhivih trohni precej »pergamentov«, ali kaj, ko marsikateri funkcionarji opravljajo posel zgolj mehanično in se smatrajo take stvari le za staro šaro, ki sliši — v peč! Večji uspeh bi se dosegel, če bi se za vsako deželo določilo po več zaupnikov z nalogo, da tam, kjer je kaj upanja na uspeh, malce pobrska po starih papirjih in knjigah. Najdeno naj bi se v primerni obliki takoj objavilo v »Zarji«, recimo v dnevnem podlistku, kar bi zlasti starejši sodrugi bolj zainteresiralo za stvar in jih spomnilo na dogodke, čez katere bi sicer padel plašč pozabljenosti. Na ta način bo omogočena tudi večja točnost, ker se bodo gotovo oglašili sodrugi, ki bodo to ali ono popravili ali pa izpopolnili. Avtorju, vezanemu na podatke poedincev, ki pogosto pretiravajo, lahko marsikaj uide, zlasti če pripada mlajši generaciji. Pozabiti se ne sme uradnih knjižnic. **V poštev prihajajo poglavitno Ljubljana, Dunaj, Gradec, Trst, Zagreb i. dr.** Tu brskati bo morala le ena sama oseba, ker dopisovanje je preveč zamudno, premalo točno, pa tudi drago. Zbrani material naj bi presojali poleg avtorja še sodrugi, pripadajoči starejši organizaciji, ki so posamezne dogodke sami doživeli. To se mi zdi prav posebno važno z ozirom na objektivnost, ki je težka posebno tam, kjer posamezniki še žive in se mora jemati ozirom na to in ono. Poklican za tako delo bi bil izvrševalni odbor stranke, ki ima že po svoji konstituciji stike z vsemi organizacijami in sodrugi. V tem oziru obstoji že star sklep, ki je bil že celo sporočen v obliki poročila na skupni avstrijski strankin zbor. Razmere so zakrile, da je že začeto delo prenehalo. Povdarjam pa še enkrat: gradivo naj se po možnosti sproti objavljati; stvari sami to še ne bo nič škodilo, pač pa jo pospešilo in zbudilo zanimanje za list. Dobro bi bilo, če bi še drugi povedali svoje mnenje. I. K.

— **Prvo zavetišče dojenčkov v Ljubljani.** Odkar obstoji strokovna zveza tobačnih delavcev in delavcev, so se razmere v ljubljanski tobačni tovarni dokaj preobrazile. Malokatera organizacija more zaznamovati v tako kratkem času svojega obstoja toliko uspehov, kakor ravno strokovna zveza tobačnega delavstva. Počitniški in porodniški dopusti, skrajšani delovni čas, zvišana onemoglostna in starostna preskrba in še mnogo drugega pada v dobro delovanje te zveze. Plače so se v zadnjih osmih letih zvišale za okroglo 30—40 odstotkov, ki pa jih je draginja seveda paralizirala, deloma pa tudi nadkrilila tako, da je danes povsok enak ničli. Najnovejši uspeh je pa zavetišče za dojenčke, ki je že zgrajeno in bo v kratkem izročeno svojemu namenu. Prostor se nahaja na vrhu tovarne na levi strani pred pročeljem prvega glavnega poslopja ob Tržaški cesti. Za prvi hip je določenih le 24 postelje in 4 strežnice. Uprava zavetišča bo pod nadzorstvom tovarniških zdravnikov, ki bodo menjale se dojenčke vsak dan pregledali in jih po potrebi tudi zdravili. Oprema zavetišča odgovarja vsem načelom moderne higijene in bomo o tem natančneje poročali, čim bo zavod izročen svojemu namenu. Sprejemali se bodo le dojenčki do enega leta in bo nadzorstvo z oskrbo vred menda brezplačno. Matere bodo morale prinesiti jutraj dojenčke seboj in jih zvečer zopet odnesti, dovolilo se jim bo pa tudi med delovnim časom toliko odmora, da jih bodo lahko same dojile. Ne da bi se hoteli s tem odreči pravice do kritike, ki jo bo praksa nanela, moramo vendar priznati, da je to lep napredek in gre vse priznanje organizaciji, ki dela sicer tiho, a vztrajno in smoteno. Ker bomo o napravi še poročali, želimo h koncu le še, da bi si zavod ogledali tudi činitelji, ki so poklicani, skrbeti za javno zdravstvo in vzgojo mladine v Ljubljani in okolici, ter po svojih močeh delali na to, da ne ostane samo pri tem zavodu, am-

pak da jih dobimo več in se sploh postavi ta panoga javnega skrbstva na realnejšo podlago.

— **Aržiše pri Zagorju ob Savi.** (Analfabetni župan. — Klerikalizem in šola. — Zvodeneli liberalizem.) Dne 5. novembra lanskega leta smo imeli pri naš občinški volitve, a dosedaj je še vedno stari klerikalni odbor na krmilu. C. kr. okrajno glavarstvo v Litiji je bilo namreč razveljavilo mandat klerikalca Jožefa Prašnikarja, ker kot plačani občinski uslužbenec ni imel pravice biti voljen. Ker pa se drži ta klerikalni možakar svojega mandata kakor klop, se je pritožil na ministrstvo za notranje zadeve, ker je bila tudi deželna vlada razveljavila njegov mandat. Zadeva še dosedaj ni rešena in tako ima aržiška občina izredno srečo, da ji še vedno županuje župan analfabet! In to v dvajsetem stoletju! Gospodu analfabetnemu županu so zlasti socialno demokratični odborniki sklele trn v peti, ker ima velik strah, da bi socialisti občinski denar pamejno in pošteno delili med občinske reveže. Povemo našemu županskemu analfabetu, da socialni demokratije čisto gotovo ne bomo tako ravnali z občinskimi denarjem kakor so ravnali in še ravnajo klerikalni starokopitniki, ki so dali kar 3000 kron občinskega denarja za šentjursko podružnico, dočim morajo reveži stradati, šolstvo se ne more razvijati kakor bi bilo potrebno, ceste pa so take, da bi človek kmalu utonil v blatu. Ampak z najbolj jarko lučjo osvetljuje vsekulturne možakarje klerikalnega občinskega odbora naslednja dogovščina. V ponedeljek 23. septembra je bila seja obrtno nadaljevalne šole v Toplici. Šolo obiskuje okoli 70 učencev iz zagorske in aržiške občine; ker dobivajo šolske potrebščine brezplačno, so stroški zelo visoki. Zaradi pokritja primanjkljaja se je obrnilo šolsko ravateljstvo tudi na aržiško občino z vlogo, da bi nekaj prispevala za pokritje. Vsak razsoden človek bo dejal, da občina prav lahko nekaj prispeva; zakaj če ima toliko denarja, da vrže kar tri tisočake v farško bisago, bo menda lahko vsaj par stotakov odinila za šolske namene. Obrtno šolo obiskujejo učenci iz zagorske in aržiške občine. Zagorska občina na primer prispeva 400 kron. Ampak klerikalni zagrizenci in občinski odbori so dali na vlogo naslednji odgovor: Če nimate denarja, pa zaprite šolo! Ta odgovor je kulturni dokument kranjskega hribovskega klerikalizma, ki iz dna svoje nazadnjaške duše sovraži šolo in izobrazbo. Ob tej priliki še poročamo, da se uvede v obrtni nadaljevalni šoli s 1. oktobrom radarški tečaj, ki bo izobraževal rudarske mladeniče o rudarski stroki; poučeval bo tudi gospod bratovskoskladnični zdravnik dr. Zarnik o prvi pomoči proti nezgodam. Želeli je, da rudarski mladeniči v velikem številu obiskujejo to šolo, kar bo le v njih lastno korist. Naši mladini sploh pripravljamo, naj se raje izobrazijo, namesto da si kvari zdravje z alkoholnim strupom! — Pa še nekaj! Imamo v našem odboru nekaj liberalcev, ki niso ne tič ne miš. Pred občinskimi volitvami so pristni »naprednjaki«, ker b se radi prikupili delavcem. Kadar pa so občinske volitve, pa glasujejo za analfabetne klerikalne zagrizence. Prav tako tudi pri izvolitvi župana in svetovalcev. In take sijajne naprednjake zelo radi obiskujejo še naprednejši zagorski Sokoli in jim prirejajo veselice. Pri prihodnjih volitvah bomo take imenitne naprednjake imenoma navedli, da jih bo javnost poznala.

— **Agro-Merkur.** Kakor poročajo, se je ustavila preiskava proti g. dr. Gregorju Žerjavu in g. Ivanu Rožmanu v zadevi Agro-Merkurja zaradi hudodelstva po §§ 197. in 199. kazenskega zakona.

— **S trebuchom za kruhom.** V soboto se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 42 Makedoncev in Bolgarov. 31 Hrvatov in 30 Slovencev, nazaj je pa prišlo 100 Hrvatov in Makedoncev in 60 Slovencev. — V Bukarešt se je odpeljalo 12 Domžalk slannike plest.

— **Polharji na Kranjskem** so vzlic neugodnemu vremenu zadnjih tednov že pričeli s svojjo že od nekdaj slovečo poljšo lovjo. Ta znameniti šport se goji posebno v ribniškem, kočevskem, novomeškem, kostanjevškem, črnomajškem in metliškem sodnem okraju. Polhar ostane polhar do smrti. Dosedanji uspehi polšje loviske še neznatni, ker je deževno vreme znatno oviralo, da bi bila bukvica ali žir dobro

dozorela. Tudi lešnikov je bilo obilo, samo zori jo počasi, posebno na Gorjancih, na meji žup. Plharji upajo, da bo letošnja lov posebno bogata, ker lani ni bilo polhov, tako da se jim bosta trud in zabava tudi res izplačala. Polhe cenijo kot posebno slaščico, njih kožice pa dajejo lično kozuhovino.

— **Čudna nesreča.** Ko je šla te dni jutraj kuharica Marija Conžova mimo prostora starega vojaškega oskrbovališča na trg, se je tam pasel nek koštrun, katerega je začel pojati pes nekega železničarja. Pri tem se je zbegani koštrun nehote kuharici v hrbet zagnal s tako močjo, da je padla in se vsled udarca na glavi onesvestila. Prvo pomoč je oškodovani dal mimoidoči g. dr. Geiger, potem jo je pa stražnik posadil v izvožek in se odpeljal z njo na dom na Dunajsko cesto 25.

— **Preprečena smrtna nesreča.** Ko je šel g. Strekelj v noči od sobote na nedeljo po Viču, zasliši vpitje in po cesti pritečejo trije možki. Eden od teh je tekel naprej, dva pa za njim. Pri hiši g. Ivana Škerlja, za katero teče potok, sta dohitela zadnja dva prvega. Kontrolor je takoj nato slišal padec v vodo ter je, sluteč nesrečo, tekel na kraj nesreče. Ko ga napadalec ugleda, je urno odkuril. Kontrolor je hitel k potoku in dobil napadenega v vodi, iz katere ga je izvlekel vrn. Ker napadeni ni mogel govoriti, se ni moglo takoj dognati, so ga li pobili s kolom ali pahnil v vodo. Kontrolor je peljal ponesrečenca na orožniško postajo. V pisarni mu je prišlo slabo in se je zgrudil po tleh. Pri preiskavi dotičnega v orožniški pisarni se je dognalo, da je imel na glavi dve veliki rani. Ko si je ranjenec opomogel, so ga peljali v hlev g. župana, kjer se je preoblekel. Preiskava bo dognala, kdo je napadeni, oziroma kdo so napadali.

— **Iz blaznice je pobegnil Anton Poznik,** rojen 1879. leta v Kamni gorici pri Radovljici. V nedeljo ponoči se je pa sam zgledal na policijski stražnici, češ da ga je prišlo domotožje, vsled česar je šel obiskat svojo sestro v Kranj. Prepeljali so ga z rešilnim vozom v deželno blaznico.

— **Karambol.** Ko se je v soboto zvečer trgovski vajenec Alfonz Mihelčič peljal s kolesom po Gosposki ulici, mu nasproti pripelje drug kolesar tako neprevidno, da je Mihelčiča podrli na tla, pri čemur je ta zadobil znatno telesno poškodbo.

— **Izgubljeno in najdeno.** Ivana Lovšinova je izgubila denarnico, v kateri je imela 4 K denarja in dva povratna vozna listka. Jožefa Zupanova je izgubila rdeče ovratne koralice z zlato zaponi. Neka gospa je izgubila zastavni listek, na katerem je imela zastavljeno zlato verižico na ime Novak. Katarina Lenčková je izgubila denarnico z manjšo vsoto denarja. Natakarski vajenec Fran Cigler je izgubil zlat za 20 K. Marija Strausova je našla srednjo vsoto denarja. Fran Trobec je našel pred kratkim zlato žensko uro z verižico. Neka dama je izgubila bankovec za 10 K, neka druga dama pa bankovec za 20 K. robec s črkama M. B. in rožni venec.

— **Kinematograf »Ideal«.** Spored za torek 1., sredo 2. in četrtek 3. oktobra: 1. Žurnal Pathe. (Kinematografska poročila. Najnovejši dogodilji, šport, moda itd.) 2. Polidorov sluga. (Amerikanska humoreska.) 3. Begunec. (Amerikanska drama.) 4. Za grofovske krono. (Krasna ameriška drama.) 5. V noči ljubezni in smrti. (Pretresujoča ljubavna drama. Dejanje se vrši v slikovitem zalivu pri Neapolju s krasnimi slikami. V glavni vlogi nastopi Suzana Grandais, znamenita francoska tragedijka.) Samo zvečer. 6. Moric modernist. (Velekomična učinkovitost s Princem.) — V soboto, dne 5. oktobra: »Sokolski zlet v Pragi«. (Predvajanje traja 1. uro.) — V torek dne 8. oktobra: Asta Nielsen »Mrtvaški ples«. Prvi film nove serije).

Štajersko.

— **Prijet roparski morilec.** Po Ljutomeru se je v soboto dopoldne po bliskovito raznesel glas, da so v občinski pisarni ujeli glasovitega roparja morilca Dominika Polca. Ko je zahteval od občinskega tajnika potni list na Ogrsko, ga je tajnik Kolar, bivši orožnik, takoj spoznal, da je iskani Polc. Kolar je ostrmel, ko mu je oni celo pokazal istine glaseče se na Dominika Polca. Takoj ga je prijel in ga ni izpustil, dokler niso prišli orožniki. Pri preiskavi na sodniji so

našli pri njem tri dolge, ostro nabrušene nože. Polc se je vedel nekako nerodno-zmešano. Rekel je, da ve, da so listi pisali o umorih v Judenburgu in Predingu, a da on ni morilec. Očividci so domnevali, da je Polca najbrž pekla vest, in da ga je pekoča vest spravila ob pamet in je tako sam rad prišel v roke pravici. Polc je napravil na navzoče vtisk pol-blaznega. Polc govori gladko nemški, slovenščino pa le slabo lomi, večje je deloma tudi mažarskega jezika. Rojen je na Nemškem Štajerskem, le pristojen je v Gorje na Kranjsko. Velika množica ljudi se je nabrala v trgu in na kolodvoru, ko so nesramnega roparja-morilca orožniki vkleknjenega gnali na kolodvor in od tam po železnici v Judenburg, kjer pride pred porotnike.

VIII. redni občni zbor Delavskih zadrug za Trst, Istro in Furlanijo.

V nedeljo 29. t. m. se je vršil v novem Delavskem domu v Trstu VIII. redni občni zbor imenovanih zadrug. Navzočih je bilo 42 delegatov od 46 izvoljenih. Poleg teh so poslali delegate Delavsko konzumno društvo za Ljubljano in okolico, Konzumno društvo v Škedenju, Stokrovna komisija in politični odbori italijanske, jugoslovanske in nemške socialno demokratične stranke v Trstu.

Zbor je otvoril načelnik zborovalnega odbora sdrug Okolich, ki je izrazil željo, da bi bil tudi letošnji občni zbor znamenje novega napredka in razvoja konzumnih zadrug. Nato sta pozdravila občni zbor sodrug Klemenčič v imenu Delavskega konzumnega društva za Ljubljano in okolico in gosp. Opara v imenu konzumnih zadrug v Škedenju. Sodrugi Gaspari je prevel govor sodr. Klemenčiča iz slovenščine v italijanščino.

V predsedništvo so bili izvoljeni nato: sodrug Gosetti, predsednik; profesor Rosman, podpredsednik; Giervin in Battilano, tajnika.

Zapisnik VII. občnega zbora, ki ga je prečital sodrug Giervin, se odobri enoglasno brez oporekanja. V komisijo za pregledovanje mandatatov so izvoljeni: Jernejčič Franc, Paulich in Petonio. V komisijo za izbiro kandidatov v nadzorovalni svet pa sodrugi: Subert, Trelec in Heller. Tej komisiji se doda dosedanjega predsednika nadzorstva s posvetovalnim glasom.

Pri poročilih in sklepanju o bilanci govori sodrug Valentin Pittoni, ravnatelj konzumnih zadrug. Poročilo* je bilo razdeljeno tiskano v treh jezikih med vse člane, torej tudi med delegate. Zato mu ostane le malo dodat. Pove, da vodstvo ni moglo rešiti vprašanja o izdelovanju testenin v lastni režiiji vsled preobilnega in važnega drugega dela. Izpremembe pravil, ki jih je sklenil lanski občni zbor so že registrirane. Pogajanja glede fuzije zadrug v Furlaniji malo posojilnico, ki bi dajala kmetom mala posojila za malenkostne obresti, da bodo potem lahko kmetje kupovali blago v zadrugihih skladiščih s štetim denarjem. — Naša avstrijska vlada, o kateri se sme trditi, da bi prav rada onemogočila vsakršno delavsko gibanje, bi rada omejila tudi zadrugno delo. Tozadejni zakonski načrt bo prišel, vsled iskrene želje agrarcev, na dnevi red bržkone v prvih sejah prihodnjega parlamentarnega zasedanja. Razume se, da bodo socialistični zastopniki nastopili proti vsaki omejitvi z vsemi silami. V pretečenem letu je vodstvo napravilo članski kataster, ki je bil zelo koristen in potreben. Na podlagi tega katastra nam bo mogoče pripraviti vse člane, ki ne kupujejo v zadrugihih skladiščih, da se bodo teh posluževali. Naši zaupniki obiskujejo že sedaj take pasivne člane in že

* Poročilo smo objavili v »Zarji« pod naslovom »Delavski uspehi na zadrugnem polju«. Zato ne bomo danes poročila ponovili niti ne bilance, ki je bila tudi objavljena.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Pošteni tat.

Nekega jutra, ko sem ravno nameraval oditi v službo, pride Agrafena, moja kuharica, perica in gospodinja, v mojo sobo in začne v moje nemalo začudenje razgovor.

Agrafena je bila molčeca ženska, ki v šestih letih skoro ni izpregovorila besedice razen nekaj besed o kosilu — vsaj jaz nisem več slišal od nje.

»Ponudbo imam, gospod«, je dejala. »Dajte v najem sobo!«

»Katero sobo?«

»Poleg kuhinje, saj veste.«

»Zakaj?«

»Drugi ljudje tudi dajejo v najem, torej je ljubivo, zakaj.«

»Kdo vzame v najem?«

»Kdo vzame v najem! Najemnik...«

»Ampak, stara, saj tu ni prostora za posteljo, pretesno bo. Kdo bi mogel tu stanovati?«

»Čemu tu stanovati? Za spanje je dovolj prostora, staniš lahko ob oknu.«

»Ob kateremu oknu?«

»Kakor da bi ne vedeli! Ob oknu v pred-sobi. Tam bo sedel, šival ali počenjal kaj drugega — stol ima, mizo tudi, vse ima.«

»Kakšen človek je?«

»Dostojen človek. Kuhala bom zanj. Za stanovanje in hrano dobim mesečno tri rublje.«

Po mnogem vpraševanju sem slednjič izvedel, da je starejši mož Agrafeno pregovoril, naj ga pusti v kuhinjo kot najemnika in naj mu

daje hrano. Kar je prišlo Agrafeni v glavo, se je moralo zgoditi. Iz izkušnje sem vedel, da mi drugače ne da miru. Če ji ni bilo kaj po volji, je padla v melanholijo in je ostala v tem stanju dva do tri tedne. V takem času je pokvarila jed, manjkalo je perila, tla niso bila pomita, z eno besedo, pretrpeti sem moral mnogo neprijetnosti. Ta redkobesedna ženska ni bila zmožna samostojnega sklepa ali le ene lastne misli; če pa se je slučajno započilo v njene slabotne možgane nekaj, kar je bilo podobno misli ali podjetju, tedaj ji niso smeli odbiti izvedbe, če je niso hotel za nekaj časa moralno ubiti. Ker sem torej svoj lasten mir ljubil nad vse, sem privolil takoj.

»Pa ima izkaznico?«

»Seveda, dostojen človek je, obljubil je, da mi plača tri rublje.«

Že drugi dan je prišel novi najemnik v moje skromno samsko stanovanje. Toda nisem se jezil, na tihem sem bil celo srčno vesel. Živim kakor puščavnik, nimam skoro nobenega znanca in malokdaj grem ven. Tako sem živel že deset let in sem se seveda privadil samoti. Toda deset, petnajst, morda še več let prav take samote s prav tako Agrafeno v prav take samskem stanovanju — to je seveda precej brezbarvna perspektiva. Ob takem položaju mi je bil miren človek dobrota iz nebes.

Po svoji izkaznici je bil moj najemnik doslužen vojak, kar se mu je tudi videlo na prvi pogled. Dobro sva se živela. Znal je pripovedovati zgodbe, zgodbe iz svojega lastnega življenja. Ob večni enoličnosti svojega življenja se mi je moral zdeti tak pripovedovalec naravnost dragocena najdba.

Nekdaj sem bil sam ostal v svojem stanovanju. Nenadoma sem slišal stopinje v pred-sobi. Odprl sem vrata in zagledal tujca nevelike postave, kljub hladnemu jesenskem času v letenskem jopcu.

»Koga iščeš?«

»Uradnika Aleksandrova — ali stanuje tu?«

»Tak človek ne stanuje tu, bratec. Z bogom!«

»Kako, hišni hlapec mi je dejal, da tu...« je jecljal tujec, dočim se je previdno umaknil k vratom.

»Poberi se, poberi, bratec!«

Popoldne drugega dne, ko mi je pomerjal Astazij Ivanovič, moj najemnik, suknjo, ki mi jo je bil prenašal, je zopet stopil nekdo v pred-sobo. Naglo sem odprl vrata.

Včerajšnji mož je pred mojimi očmi mirno vzel s kljuke mojo suknjo, jo stisnil pod roko in naglo šinil iz stanovanja. Agrafena je stala s široko odprtimi usti, drugega ni nič storila v obrambo suknje. Astazij Ivanovič je tekel za malopridnikom in se vrnil čez deset minut ves usojen s praznimi rokami. »Pogreznil se je in izginil, malopridnik!«

»Vsaj to je dobro, Astazij Ivanovič, da nam je ostal plašč, drugače nas bi bil popolnoma vr-gel na prod, maloprida.«

Astazija Ivanoviča je dogodek tako osupnil, da sem skoro pozabil misliti na tatvino, ko sem ga pogledal. Skoro se ni mogel umiriti. Vsak hip je odložil delo, vsak hip je pričel vnovi pripovedovati, kako se je zgodila nesreča, kako je stal, kako mu je bila izpred oči ukradena suknja in kako se je godilo, da maloprid-

nika ni mogel zgrabiti. Potem je zopet sedel k delu, kmalu pa je vnovi vse vrge na stran in tekel k hišnemu hlapcu, da mu pripoveduje zgodbo in ga obsuje z očitki, da dovoli kaj takega na svojem dvorišču. Ko se je vrnil, se je lotil Agrafene in jo oštel. Ko je bil zopet pri delu, je še dolgo godrnjal predse, še enkrat je pripovedoval vse od kraja... Kako je on stal tu, jaz tam, kako je človek pred najinimi očmi, dva koraka od naju, snel suknjo s kljuke, in tako dalje. Bila je pač njegova navada, da je moral vedno godrnjati in renčati.

»Za nos je vodil naju oba, Astazij Ivanovič, sem mu dejal zvečer, ko sem mu ponudil kozarec čaja; iz dolgega časa sem želel, da bi zopet pričel svoje pripovedovanje o ukradeni suknji, ki je začelo vsled globoko odkritosrčnosti in pogostega ponavljanja že smešno učinkovati.«

»Za nos naju je vodil oba, gospod, jezi me za Vas, gloda v meni, čeprav ni izginila moja suknja. Po mojem mnenju na svetu ni slabše golazni od tatu.«

»Res je, Astazij Ivanovič, naj raje zgori stvar — ampak pustiti jo tatu, to jezi; tega ne maram.«

»Kakor bi mogli to hoteti! Sicer pa eden, tat ni kakor drugi. Jaz, gospod, sem nekdanji naletel na poštenega tafa.«

»Na poštenega tafa! Kako naj bo tat pošten, Astazij Ivanovič?«

»To je tudi res, tat ni pošten — takega tafa sploh ni. Hotel sem reči, da je bil pošten mož, in je kradel. Bil je zelo obžalovanja vreden.«

»Kako je bilo, Astazij Ivanovič?« (Dalle.)

sedaj je to rodilo dobre sadove. Mnogi se ne poslužujejo naših skladišč zato, ker ne prodajamo na kredit. Toda pri tem ostanemo. Kredit ni in ne sme ostati naš princip, tudi ne naše sredstvo.

Zadruge morajo sedaj skrbeti, da pridejo do leta 1914. do svojega posloplja, kjer bo dovolj prostora za osrednje urade, osrednje skladišče, pekarijo in drugo. Sedaj deluje vodstvo na to, da si napravi svoje vinske kleti v Istri in Dalmaciji. Tako bomo imeli najboljšo vino po zelo nizki ceni. Skladišče v okraju S. Luigi posluje že in sicer prav dobro. Tudi skladišče obkole je že otvoreno in je razprodalo v prvih desetih dneh za dvanaest tisoč petsto kron obkole. Tudi druga skladišča bodo kmalu otvorena. Vodstvo pa skrbi tudi za to, da bo v vsakem otočju delavskih stanovanj po eno zadržno skladišče. Podporni sklad posluje izvrstno. Število onih, ki so že dosegli pravico do 7 kron tedenske podpore, se je pomnožilo znatno. Tudi v pekariji se je marsikaj na novo uredilo, kar bo doneslo resnične koristi članom, katerih število se dan za dnem množi.

Križman prečita poročilo nadzorstva, ki je našlo vse knjige v najlepšem redu in želi, da ostane vodstvo zadrug še nadalje v sedanjih spretnih rokah.

Gaspari prečita poročilo zvezinega revizorja Frana Heskyja iz Gradca, ki se izraža o poslovanju konsumnih zadrug zelo laskavo. Le nekatere postavke se mu zde predrage, ki so pa opravičene. Glede tega je poslalo nadzorstvo konsumnih zadrug zvezinemu revizorju odgovor, v katerem opravičuje visokost dotičnih postavk.

Poročilo vodstva, kakor tudi poročilo nadzorovalnega sveta in njegov odgovor zvezinemu revizorju se odobri enoglasno in brez razprave. Zbor vzame tudi z aplavzom na znanje besede sodruga Pittonija, ki pove, da so k dobremu uspehu pripomogli tudi zadržni uslužbenci, katerim gre vsa hvala.

Predlog o razdelitvi čistega dobička se sprejme brez razprave. Od 5000 kron, ki so na razpolago običnemu zboru, da jih razdeli v kulturne svrhe, je vodstvo že porabilo 100 kron, katere je poslalo v podporo zadrugam na otoku Elba. Od ostalih se sklene darovati: »1500 Delavskemu domu«, 1500 kron tržaškemu slovenskim in italijanskim izobraževalnim društvom. Ostanek društvom v krajih na deželi, kjer se nahajajo zadržna skladišča.

Zbor je pri tem izrekel tudi željo, da bi izobraževalna društva prirejala več predavanj o zadržništvu. Dosedaj se je z zadržništvom najbolj pečalo »Del. izobraževalno društvo v Škedinju«.

Na popoldanski seji se je razpravljalo o predlogih zadržnih shodov, ki so se izročili vodstvu v primerno uvaževanje.

Na predlog delegata Bachellija priporoča zbor občinski svetovalec, naj delujejo v občinskem svetu za ustanovo občinskih mesnic; državnozbornim poslancem pa, naj delajo v državnem zboru za dovoljenje uvoza argentinskega mesa.

Ko je zbor rešil nekatera vprašanja glede plač onih uradnikov, ki tvorijo zadržno vodstvo in glede honorarja nadzorovalnemu odboru se je prešlo k volitvam. V vodstvu, ki je sestavljeno iz sodrugov: Pittoni, Gheryich in Vissintini, je bil izvoljen še sodrug Brumlik.

Pri nadomestnih volitvah v nadzorstvo so bili izvoljeni sodrugi: Jernejčič Franc, Pitz Vrtožem za Trst in Callini Alfred za Gorico.

Zborovanje je zaključil predsednik Gosetti s pozivom, naj se vsi lotijo nadaljnjega dela za večji napredek in razvoj naših zadrug.

Trst.

— Tečaj slovenskega jezika za italijanske sodruge priredi v kratkem društvo »Ljudski oder«. Kdor želi udeležiti se tečaja, naj se prijavi v »Ljudskem odru«. Tečaj vodi sodrug Golouh. S tem ustreže naše društvo ponovni želji vodstva tržaških delavskih konsumnih zadrug, ki hoče s tem dati priliko svojim uslužbencem, da se naučijo naš jezik. Pričakovati je mnogo udeležencev.

Vestnik organizacij.

Osrednji odbor »Vzajemnosti« v Ljubljani ima danes v tisk 8. zvečer v svoji pisarni redno mesečno sejo. Zaradi izredno važnega dnevnega reda se prosi za točnost in polnoštevilno udeležbo.

Vsi sodrugi, ki imajo nabiralne pole za agitacijski sklad, naj obračunajo, oziroma vrnejo (če so prazne) do srede dne 2. oktobra zvečer na roko sodruga Lehpemara. Sodrugi ki so pole pravkar prejeli se pa, vabijo, da izrežijo vsako priliko za nabiranje prispevkov, ki naj jih pravočasno obračunajo.

Odborova seja ženskega odseka »Vzajemnosti« je v sredo 2. t. m. ob 8. zvečer v društvenih prostorih. Selenburgova ulica št. 6, 2. nadstropje.

Seja pevskega zbora »Vzajemnosti« se vrši danes v tisk 8. zvečer v društvenih prostorih. Dnevni red je v veljavni, zato naj odborniki zanesljivo pridejo.

Umetnost in književnost.

— Iz gledališke pisarne. Danes, v tisk 1. oktobra otvoritvena predstava. Uprizori se Calderonov ljudski igraček v treh dejanjih »Sodnik Zalamejski«. Pred uprizoritvijo v spomin na dvajsetletnico otvoritve Slovenskega deželnega gledališča uvertura »Gorenjskega slavčaka« in primeren nagovor. Začetek točno ob pol osmih, konec ob pol enajstih.

— Intendanca Slovenskega gledališča v Ljubljani si dovoljuje prijatelje Slovenskega gledališča vljudo prositi, da blagovolijo čim prej prijaviti svoj abonement za sezono leta 1912/13. Kakor je razvidno iz njenih objav po slovenskih dnevnikih in na plakatih, se je intendant posrečilo angažirati toliko izbornih igral-skih in pevskih moči, da more z vso pošteno resnobo jamčiti za neoporečno dobre predstave. Iz obavljenega načrta za repertoar, ki se bo tekom sezone še vsestranski izpopolnil, je samsko razvidna pot in smer, ki si jo je intendant začrtala. Gledati hoče, da bodo uprizoritve vse-skozi ustrezale umetniškim zahtevam in hkrati

v obili meri nudile zabave in razvedrila. Intendanca ima resen namen, dvigniti Slovensko gledališče na čim najvišji nivo in je za trdno uverjena, da jo bode slavno občinstvo v tem njenem stremljenju rade volje podpiralo. Ker so stalni abonenti njena najzanesljivejša opora, se intendant obrača do vsakogar z vljudno prošnjo, da stopi v vrsto abonentov. Cene so zmernne, iste kakor lani. Vsa nadrobna pojasnila dajeta gledališki balgajnik, g. mag. pristav Danilo Saplja (Magistrat) in dnevna blagajničarka, gospa Amal. Češarek, trafikantinja v Selenburgovi ulici.

— Jesenska umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu, ki je bila v soboto ob obilni udeležbi otvorena, obsega nad 250 števk. Obširnejše poročilo objavimo prihodnje dni.

Anton Aškerc.

(Ob njegovi proslavi v tržaškem »Ljudskem odru«.)

Z Antonom Aškercem prične zgodovina slovenske moderne literature.

Boji svobode, revolte ljudstva, duševni dvomi in znanstvena raziskavanja, stremljenja po preureditvi človeške družbe, pogum in mučeništvo so motivi Aškercove poezije. Ni mu za sanjarjenje, zdihovalje. Prošla je doba romantike. Sedanjo realnost vidimo, svoje ljudstvo trpeče, izstradano in zaničevano. Trpi ob krivici, sovraži tiranstvo, zoper pesvetne laži, zoper krivične zakone in prostituiranje načel se bojuje. Proslavlja boj in pogum, sovraštvo sužnjem zoper blagoslovljene lenuhe, krvnike in tlačitelje. Veruje v pomlad življenja, v maj svobode. Hrabrost, žrtvovanje, popolno zdravo življenje, ljubezen do svobode in lepote naj bo zakon človeštva.

Pesem »Moja muza« je postavila temelj slovenski socialni literaturi. V njej je pesnikov program. Joka se ne bom nad bridkostjo sveta, posedal ne bom v polusanjah, v mesečini. Klical bo na delo, ki naj spasi nas edino.

Krivičnost, tiranstvo, laž in predsodki so podlaga sedanjim krščanskim družbi. Dvignil bo baklo in handžar. Razsvetljeval teme klete in s tirani se bo bojeval. Kaj če se bodo proti pravičnemu boju združili tonzurirani in netonzurirani mogotci. Pogumnih, mogočnih, preko teme in zaprek po luči in prostosti kopnečih, teh je bodočnost.

Aškerc prve dobe je bil brez dyoma največji pesnik svobode ob koncu XIX. stoletja. Težko bo najti v tej dobi med pesniki drugih narodov tako popolnega in mogočnega slavite-lja svobode in uma. Aškerc ni le pesnik, je tudi zgodovinar, znanstvenik in filozof. Znanstvo in filozofija so podlaga njegovim najpopolnejšim in najglobljejšim pesnim. Kot pesnika trpečih narodov, revolt ljudstva in kot kritika krščanstva se ga morda edino da primerjati s pravkar preminulim italijanskim, od svojega lastnega naroda neuvazevanim pesnikom - velikanom Kapisavdijem. Najhujše izkoriščen in zaslužjen narod Evrope je dal človeštvu pesnika in ljubitelja svobode. Naravno. Ker je s svojim narodom trpel v temi in izstradovanju, je tem sil-nejše kopnel po luči, po sreči. Aškerc je sin naroda, pesnik izstradanega ljudstva. Le to ljudstvo je dolžno, da ga proslavlja. Ipokrizija bi bila proslava Aškercu od strani klerikalcev ali liberalcev, slovenskemu delavskemu ljudstvu je Aškerc posvetil svoje pesmi. Ob njih naj se ljudstvo navdušuje, z njim naj hrepeni, upa; ljubi in sovraži. Žalitev bi bila, ako bi ga proslavljali breznačelni purgariji, ki izdajajo in prostituirajo ob vsaki priliki ime in karakter slovenskega ljudstva. Pesniku punitov, poganstva in heretike se ima spominjati slovenski revolu-cionarni socialno demokratični proletarijat. Ta slovenski proletarijat bo polnoštevilno zastopan na predavanju in na večeru, ki ga posvetijo »Ljud-ski oder« spominu pesnika in boritelja Antona Aškercu.

Zadnje vesti.

PRED ZAČETKOM VOJNE NA BALKANU?

Mobilizacija v Srbiji in na Bolgarskem.

Belgrad, 1. oktobra. Včeraj popoldne je kralj podpisal ukaz, ki odreja splošno mobilizacijo vse armade. Skupščina je sklicana na dan 4. oktobra.

Sofija, 1. oktobra. Bolgarska vlada je odredila včeraj splošno mobilizacijo, ker prihajajo neprestano vesti o združevanju turških čet v bližini Drinopolja in ob bolgarski meji.

Zakaj mobilizira Srbija.

Belgrad, 1. oktobra. Splošno mobilizacijo utemeljuje vlada z delno mobilizacijo turških čet v valjatu Kosovo in ob srbski meji s tem, da je srbsko ozemlje ogroženo. Da ima Turčija proti Srbiji res sovražne namene, se vidi tudi iz tega, ker je zaplenila orožje, namenjeno v Srbijo.

Vojno posvetovanje v Sofiji.

Sofija, 1. oktobra. Ministrski svet je imel do ene čez polnoč nepretrgoma posvetovanje. Vojni svet se je sešel popoldne ob desetih pod predsedstvom kralja Ferdinanda in je bil skupaj do ene popoldne. Sklenjena je bila mobilizacija.

Ultimatum Turčiji.

Sofija, 1. oktobra. Vse štiri balkanske države bodo hkratu izvršile mobilizacijo in bodo takoj nato odposlale porti ultimatum z enakim besedilom zaradi upeljave samostojne uprave turških pokrajin v Evropi.

Priprave za vojno.

Sofija, 1. oktobra. Že pred nekaj dnevi so bili vpoklicani vsi rezervni častniki in občinski predstojniki so dobili navodila, da pripravijo vse za mobilizacijo. Mobilizacija se je izvršila včeraj vsled dogovora Bolgarske, Srbije in Črne gore. V mestu so razglasili mobilizacijo s posebno izdajo uradnega lista. Tudi več drugih listov je priredilo posebne izdaje. V mestu je vest o bližnji vojni zbudila splošno senzacijo.

Vojno navdušenje v Sofiji.

Sofija, 1. oktobra. Na cestah je vse živo ljudi, ki prireajo ovacije častnikom in moštvo. Pred kraljevo palačo je zbrana množica in vzklika »Živio« kralju in vojni. Na kolodvoru je pravo vojno vrvenje. Nepregledne ljudske množice so tukaj zbrane, ki se poslavljajo od vojaštva, odhajajočega proti mejam. Cete se odvažajo zelo hitro. Pred srbskim poslaništvom je bila zbrana množica, ki je vpila »Živela vojna!« Po cestah nosijo zastave balkanskih držav.

Sofija, 1. oktobra. Mobilizacija je bila ob petih popoldne razglašena oficijelno. Pred italijanskim poslaništvom je priredila množica ovacijo za Italijo. V mestu vlada nenavadno živahno vrvenje.

Berchtold o mobilizaciji.

Dunaj, 1. oktobra. Delegat grof Latour je v vojnem odseku dejal na vesti o mobilizaciji: Mislim, da govorim v imenu vseh, ako prošim gospoda ministra za zunanje zadeve, naj nam sporoči, če so vesti o mobilizaciji resnične in kako on sodi o njih. Berchtold je odgovoril: Doslej smo dobili le iz Sofije brzojavko, ki je bila tam oddana ob pol petih, da je na Bolgarskem odredila splošna mobilizacija. Čeprav iz Beograda in Aten še nismo prejeli sličnih sporočil, vendar je tam položaj prav tako resen. Pripomniti pa moram, da je med mobilizacijo in nad vse odgovornim sklepom za pričetek vojne, velik, težak korak in da se velevlasti prejkoslej trudijo, da bi se vzdržal mir. (Pri-trjevanje.)

Mobilizacija na Grškem.

Atene, 1. oktobra. Vsi rezervni častniki so vpoklicani. Oficijelno utemeljujejo vpoklica-nje s tem, da se morajo seznaniti častniki z novo upeljanimi puškami in artiljerijskim mate-rialom. Brezdvomno je pa vpoklicanje častni-kov predpriprava za mobilizacijo.

AVSTRIJSKA DELEGACIJA.

Vojni odsek.

Dunaj, 1. oktobra. Včeraj popoldne je pri-šel vojni odsek s posvetovanjem o ordinariju vojnega proračuna.

Poročevalec vitez pl. Kozłowski je izvajal med drugim, da se morajo ukreniti resne od-redbe proti naraščajočemu številu samomorov v armadi. Z vpoštevanjem verskih, osebnih in nacionalnih lastnosti vojaka se mladim voja-kom mnogo olajša prehod z domačega v vojaško življenje.

Vojni minister Aulenberg je omenjal, da se je na lanskih orožnih vajah res takoj po va-jah pojavila velika prenapornost med vojak-i, kakor je dejal poročevalec; ampak, tako je pri-povedoval vojni minister, letos smo se temu previdno izognili (?). Navduševal se je za zrač-ni militarizem in si zaželel v ta namen poga-tejših sredstev kakor jih ima. Omenjal je vojaške samomore in priznal, da je to žalostno po-glavje. Odkritosrečno (?) pa izjavlja, da kljub izkušnjam v štirinajstih letih ne ve pravih raz-logov za to. Pravi, da vzrok samomorov nika-kor ni v ravnanju višjih z moštvo; sledrjič se povzpne do famozne trditve, da ni znal najti kje tako dobrega razmerja med moštvo in predpostavljene kakor v avstrijski armadi (?). Minister obeta, da bo to vprašanje »teme-ljito študiral«, da se odpravi to radikalno zlo. Nato omenja še zakon o konjskih naborih, za-kon o nastanjenju in zakon o prepovedi po-zidanja okoliž, in upa, da se odsek ne bo več pečal z njimi.

Za delegatom Exnerjem govori delegat Nemes (soc. dem.) in zahteva od vojnega mi-nistra poljsnil, ali res namerava preiti vojna uprava od bron k jeklu. Vojaški samomori so v zvezi s slabim ravnanjem z vojak-i. Število samomorov v avstrijski armadi je mnogo večje od števila nemške armade, ki je močnejša od avstrijske. S pozivom na vojake, odhajajoče na dopust, naj gredo kot stavkokaži v nesseldorf-sko vagonsko tovarno, je zbudila vojna uprava med delavstvom veliko in opravičeno razbur-jenje. Pritoževal se je nad ravnanjem z delavci v Škodovih tovarnah. Slednjič je predlagal re-solucijo, da se vendar že uresniči po dogovoru vseh držav splošno razoroženje.

Delegat pl. Grabmayer je nujno predlagal vojni upravi na srce, naj opusti staro navado, da vedno prekorači proračun.

Za delegatom Clam-Martinitzen, ki je za-trobil v patriotično trobento, in dr. Rollerjem je govoril delegat Schumeier (soc. dem.). Opo-zarjal je na veliko število nezgod in bolezn-i v armadi, zlasti na tuberkulozo, kar je deloma posledica premajhnega števila vojaških zdrav-nikov. Ostro kritizira polkovni ukaz 14. bram-bovskega polka, ki se tiče pošiljanja stavko-kazov v Nesseldorf. Čudno se mu zdi, da je lme-lo 8000 vojakov, ki so delali špalir pri evhara-stični procesiji, po 20 ostrih patron. Zahteva boljše plače za delavce, ki so vposleni pri vojni upravi in kritizira pogodbo, ki jo je sklenila voj-na uprava z družbo za koce.

Delegat Sedlak vprašuje vojnega ministra, kdaj se prično predelava za uresničenje vojaškega kazenskopravnega reda.

Nato se priklone seja.

Vojni minister Aulenberg izjavlja: S polno odločnostjo in z nekakšno svečanostjo more povdarjati, da ni ne ena besedica resnična pri govoricah, da namerava vojna uprava zavreči sedanji material cev pri topovih in naročiti drugega. Cevi pri topovih so izvrstne. Trdno prepričanje ima, da bo jekleni bron še dolgo dal material za cevi avstrijskih topov.

Nato je vprašal delegat grof Latour zuna-njega ministra o znanih dogodkih na Balkanu, nakar je podal grof Berchtold tozadevni odgo-vor, o čemer poročamo na drugem mestu.

Nato je odsekov načelnik dr. Šusteršič za-ključil sejo. Prihodnja seja danes, ob 10. dopol-dne.

VOLITEV V NOVM JIČINU.

Novi Jičini, 1. oktobra. Pri včerajšnji ožji volitvi za državni zbor je zmagal nemški radi-kalec dr. Bodirsky s 3603 glasovi. So drug Nieß-ner je ostal s 3057 glasovi v manjšini. Vse meš-čanske stranke so glasovale proti socialnemu demokratu.

Z BOJIŠKA DELA.

Trije mrtvi.

Moravska Ostrova, 1. oktobra. Predvče-rajšnjem je eksplodiral v vitkoviških plavžih motor na paro. Trije delavci so bili mrtvi, več ranjenih.

HRVAŠKI ZDRAVNIKI IN JUKIČEV PROCES.

Zagreb, 1. oktobra. Sklep hrvaških zdrav-nikov, ki obsoja nezasišano in vsej znanosti v Jukičevem procesu, je hrvaško vlado jako ne-milo presenetil. Akcija hrvaških zdravnikov ima tem večji vtisk, ker so se ji pridružili naj-znamenitejši zdravniki na Hrvaškem, v Slavo-niji in Dalmaciji.

OGRSKI MINISTRI PRI CESARJU.

Avdijence.

Dunaj, 1. oktobra. Cesar je sprejel včeraj v avdijenci ogrskega ministrskega predse-dnika Lukacsa, predsednika ogrske poslanske zbornice Tiszso, ogrskega finančnega ministra dr. Szekelyja in honvedskega ministra Hazajja.

KORUPCIJA NA RUSKEM.

Kapitalistični sleparji.

Peterburg, 1. oktobra. Revizija v lenskijh zlatih rudnikih spravlja na dan nova sleparstva. Družba je že več let goljufala državo za raz-lične davke. Doslej so dognali, da je okanila družba državo za šest milijonov mark davkov.

REVOLUCIONAR IN POLICIJSKI VOHUN AZEV.

Pariz, 1. oktobra. Revolucionar in policijski vohun Azev se je vnovič obrnil na revolu-cionarni komite v Peterburgu, naj ga sodi. Če ga že obsodi na smrt, naj mu to sporoči da se v teku 24 ur sam usmrti.

STAVKA ŽELEZNIČARJEV NA ŠPANSKEM.

Splošna stavka.

Madrid, 1. oktobra. Železničarska zveza je sklenila generalno stavko z 2686 proti 84 gla-sovom.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Rim, 1. oktobra. »Agenzia Stefani« poroča iz Miorate: V soboto zjutraj je sovražnik na-padel Tiik. Ob dveh popoldne smo njegov na-pad odbili. Sovražnik se je odmikal proti Ge-rani. Njegove izgube so izdatne. Mi imamo tri mrtve in 17 ranjenih.

MIROVNA POGAJANJA.

Pariz, 1. oktobra. Turški trgovinski mi-nister Rešid-paša je imel v Duchyju razgovor z delegati. Italijanski poslanik Tittoni pride v Že-nevo, kjer se snide z Rešid-pašo. Rešid bo pred-ložil nov načrt glede suverenitete Libije. Oni, ki jim je načrt znan, trdijo, da ni posebno sre-čen, ker se Italija trdno drži suverenitete Libije in Tripolitanije. Vojno hoče na vsak način do-končati in bo zato odposlalo v teku prihod-njih dni 35.000 mož v Afriko.

Novice.

* Pevko tožil za pol milijona odškodnine. Kakor poročajo londonski listi, je znani london-ski in njujorski operni ravnatelj Oskar Ham-merstein tožil pevko Felice Lyne v Njujorku zaradi obrekovanja. Kot praktičnemu Ameri-kancu mu seveda ni na tem, da bi dal pevko zapreti, ljubša bi mu bila materialna »rehabili-tacija«. Kot obilž za svojo razžaljeno čast za-hteva samo malenkostno svoto pol milijona kron. Miss Felice Lyne je pri svojem prihodu v Njujork častnikarskim poročevalcem pove-dala, da je tekem nekega prepira gospoda Ham-mersteina v Londonu oklofutala ter mu vrgla zvezek not v glavo. Hammerstein pa klofuto in to, da mu je pevka vrgla note v glavo, taj, čuti se globoko razžaljenega, pravi, da je s temi trditvami oškodovano njegovo ime, in zahteva 500.000 kron odškodnine. Kadar pride do ob-ravnave, bo morala korajžna mlada pevka na-stopiti za klofuto dokaz resnice. Miss Lyne, ki je stara šele dvajset let, je bila v Londonu sen-zacija Hammersteinove opere. Smatrajo jo za najnadarjenejšo pevko sedanjega časa.

* Zanimiva poroka. V Rohoncu se je po-ročil dimnikarski mojster Ludovik Breuer z vdovo umrlega barona Edvarda Waldau. Zdravnik baron Edvard Waldau je bil svoje-časno v službi pokojnega prestolonaslednika Rudolfa ter je bil tudi priča tragičnega dogodka v Mayerlingu. Po tej žalostni drami se je izselil baron Waldau v Ameriko, kjer je poročil neko dekle iz Rohoncu. Po smrti barona se je nje-gova žena vrnila v Rohonec, kjer se je sedaj drugič poročila.

* Duhovnik obtožen požiga. Pred porotnim sodiščem v Sanoku v Galiciji se je v soboto pozno v noči završil proces, ki je zbudil splošno pozornost. 53letni rusinski duhovnik Mihael Skzeski je bil obtožen hudodelstva požiga. Po vsebini obtožnice je imenovani duhovnik v svoji fari Volosati baje zažgal hlev kmetu Za-lude. Ogenj se je hitro razširil ter je upepelil šest hiš. Skupna škoda je znašala 19.000 kron. Motiv požiga je bil baje ta, da se je hotel du-hovnik nad kmetom, ki je z njegovo ženo — z duhovnikovo ženo — vzdrževal ljubimsko raz-merje, maščevati. Skzeski se je baje ponovno izrazil, da bo Zaludo ubil in njegovo hišo za-žgal. Obtoženec taji, da bi bil zažgal in je izja-vil, da razmerja svoje žene s kmetom Zaludom, ki je imel z njo več otrok, ni mogel nikoli tr-peti in da ga je to razmerje tako potrla, da je začel popivati. Tisti dan, ko je izbruhnil požar, je bil tako pijan, da sploh ni vedel, kaj se je zgodilo. Neki Peter Danilo, ki je bil obtožen, da je za dejanje vedel, pa ga ni preprečil, je izpo-

vedal, da je natančno videl, kako je duhovnik z vžigalicami zažgal slamo v hlevu, da se pa iz rešpekt, ki ga ima pred svojim župnikom, ni upal, da bi ga zadržal od dejanja. Kmet Zaluda je kot priča izpovedal, da ni imel nikakšnega intimnega razmerja z župnikovo ženo. Toda žena je zaslislana kot priča, svoje razmerje z Zaludo obširno opisovala in dejala, da je imel Zaluda naravnost demonski vpliv nanjo. Porotniki so glede obeh obtožencev vprašanje krivde zamikali s petimi proti sedmim glasovom, narkar sta bila obadva obtožena oproščena.

* **Zalosten konec Napoleonove matere.** Le malokmu so znane tragične razmere, v katerih je preživel svoje zadnje dneve Napoleonova mati. Stanovala je zadnja tri leta svojega življenja v neki podstrešni sobi v tretji etaži palače Pamphili v Rimu. Ena izmed njenih snah je bila avstrijska vojvodinja ter velika vojvodinja Parmaska in Guastalska, druga snaha pa je imel za očeta vrttembergškega kralja. Toda te hčere so popolnoma zapustile staro ženo, kakor tudi njeni sinovi, ki so skrbeli v prvi vrsti za to, da so si ukrenili eksistenco. Njena edina družba je bila neka postrežnica in neki sluga. Zadnji, z imenom Gioachimo Plezza je prišel nekega dne na idejo, da bi kazal staro ženo ljudem za denar. V ta namen je stopil v zvezo z nekaterimi hoteli, ki so pošiljali k njemu tuje in dobivali za to gotovo odškodnino. Vedno, kadar se je nabrala večja skupina radovednežev, je odprl Gioachimo Plezza spalnice Leticije Ramolino ter izblebetal skrbno naučeni komentar, med tem ko je uboga starka mati velikega Napoleona, ležala brez pomoči v največji bedi na postelji. Ob neki taki priliki je tudi umrla.

— **V Donawitzu** je lokomotiva povozila železniškega delavca Janeza Huberja. Zvečer je bil zaposlen z mazanjem koles pri železniških vozovih. V temi ni zapazil prišedšega vlaka, ki je šel preko njega in mu odtrgal obe roki in nogi.

* **Poplave na Ogrskem.** Ves komitat Czarnad je od narasle vode silno opustošen. Vsi sadovnjaki in vinogradi so uničeni in obširna polja poplavljeni. Promet se vrši samo s čolni. V vinogradih stoječe hiše so se podrle. Z zgor-njega Maroša poročajo, da vode neprestano naraščajo. V Devi je voda poplavlila cerkev in pa frančiškanski samostan. Voda stoji v mestu en meter visoko. Nevrnost je, da odnese tudi železniški most.

Iz generalnega štaba na južni železnici.

s Prst, 28. septembra.

Te dni je bil v Trstu na južni železnici majhen potres. Druge nesreče sicer ni bilo, ampak takozvana »Zveza« se je razsipala in sicer zato, ker je bila že precej črvena.

Herr Johann je sicer vse storil, kar mu je bilo mogoče, da bi »Zvezo« obvaroval poloma, a se mu le ni posrečilo. Ko je bil svoj čas Ogrje pripeljal, da so nadomestili domače »oberbavarje«, jim je vsaj živinske vagonne preskrbel, a sedaj pa še teli ni in nadstavniki delavci so »Zvezi« osle pokazali. Najbolj je trpela zveza pred kratkim na drž. železnici pri volitvah v delavski odbor. Tam je tudi v 5. kuriji, pri »oberbavarjih« pogorela. Pri drugih kategorijah je grozdje še bolj visoko in zaradi tega bolj kislo.

Kdo se ne spominja, da se je še pred kratkim načelnik zveze drl na vse grlo, češ »na državni železnici je vse našo«, še par onih imate socialisti na južni in še ti bodo kmalu pri zvezi in potem ste »fuč«. Ali za sijajnimi pojedina-mi v zlati Pragi in potem na Dunaju je prišel grozen maček. Na mesto onih 200 K, katere so obljubovali gg. Cernigoj, Škerjanc in Jaklič in katere je sankcioniral sam dr. Rybač — je prišlo veliko razočaranje. Gospodje so zagotovili, da mora sleherni delavec dobiti takoj 200 K dra-ginske doklade na leto, dokler se delavcem de-finitivno ne uredi plače. In sedaj? Sedaj bo uboga para skoro obhajala obletnico tistih li-navskih obljub in namesto 200 K jih veliko ni dobilo prebitega vinarja, drugi pa malo več kot fič, kljub temu, da so gospodje pri general-štabu kar vnaprej — ko je bil golob še na strehi in ko tudi vrabca še niso imeli v rokah — pod-pisali pobotnico s tem, da so v dveh resolucijah izrekli zahvalo vladi in posebno še dr. Rybaču za njegovo »uspešno« delo. Delavci pa sedaj gledajo skozi prste. Za nadomestilo imajo se-daj to, da se gospodje narodni demagogi nor-čujejo iz njihovih »milijonov«, kateri da so bili le v glavih socialističnih generalov.

Vočigled vsemu temu ni čudno, da »oberbavarji« več ne drže »zveze« skupaj.

Ně boljšega ni za naše piskroveze na juž. železnici, pač pa še veliko slabše. Gospodje ge-neralštaberlji včasih od same jeze spreminjajo barve kakor puran in posebno je neki velik Jan-ecz kar že v laseh bled postal. Tega človeka pa tarejo res vse nadloge. Poduradnik bi že moral biti, pa še delovodja ni postal. In tako je zadnjič v zvezicem pastirskem listu grozno tožil o kri-viceh tega sveta. In prav je imel: eni so že prišli do zlatih ovratnikov, ki so takrat zagle-dali luč sveta kot on, drugi so veliko pozneje prišli na ta grešni svet, pa so že kapoti in on še ni nič, nič in nič. In to kljub temu, da je pri zvezi avanziral že do generala. Pa tudi Johann je začel od samih velikih skrbi po enem kraju nekam bledeti. Pa saj ni čuda.

Gospod dr. Rybač mu je sicer dal »flajšter-ček«, pa je imel samo smolo.

In zdaj pa poslušajte, ljudje božji! Južni že-lezničarji so si izmislili nekega vraga in so kar čez noč tebi nič meni nič ustanovili nekaj pod-porni sklad za slučaj bolezni. Da bi bili vsaj praj Johanna vprašali. Ne, nič! To je že več kot praj sile. In tako je kar čez noč nekaj onih, ki jih je Johann sebi prisvajal, smuknilo v »rde-čo« organizacijo, ki jih sicer veliko, samo 50 za ta hip, ki se ne puste »terrorizirati«, to je pa res atentat, ampak ne na železničarje, pač pa na Johannove načrte, kaj? In zato pa tako zvi-ljanje v »Jugoslovanskem železničarju.«

Jež.

Okrajna bolniška bla-gajna v Ljubljani.

Pisarna: Gosposka ulica št. 12, pritličje, levo (poslopje banke „Slavije“). Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	—	1—3	Frančiškanska ul. št. 2, II. nadst.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Dunajska cesta št. 6, pritličje
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmatinova ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavic Benjamin splošno zdravljenje	11—1	3—4	Dalmatinova ul. št. 11, pritličje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10—12	2—3	Frančiškanska ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bolezni	10—12	5—6	Prešernova ulica št. 3, III. nadst.

Clani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se mo-rajo zglasti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika (bolniško zglas-nico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne po-urne bolniške blagajna. Od blagajniškega zdrav-rika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati s blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami s* je obračati do načelnika blagajne

Načelstvo.

Poceni sir

naravnost od salcburškega veleizdelovalca

Mihael Walkner, pošta Adnet.

Švicarski kg po K 1.90
Polemendolec ali Grojec 1.95
Sir v skatlicah 1.90
Desertni sir v stanjolinah zavojih 2.—

Pošilja se po pošti proti povzetju na vse kraje.

Kovaški pomočniki

kateri so zmožni tudi na pramožu delati se sprej-mejo v tovarni vozov

Peter Keršič, Sp. Šiška pri Ljubljani.

Krojaški pomočnik

za črno salonsko delo se sprejme pri

P. CASSERMANNU, Ljubljana.

Veliko presenečenje!

Nikoli več v življenju take prilike!

610 komadov za samo K 480.

Krasna pozlačena prec. anker-ura priznana dobra znamka „Cyklop“ natančno iđoča s triletnim jamstvom, 3 komadi finih žepnih rut, 1 kras. gosp. prstan, s ponar. kamnom, 1 krasna eleg. damska garnitura, obstoječa iz krasnega koljeja iz orient. biservov s patentno zapono, 1 krasno eleg. damsko brošo (Parizka novost) 1 usnjata denarnica, 1 par manjšetnih gumbov, 3 stop. double, s pat. zapono, 1 eleg. album za razglednice, najlepše na svetu, 3 šaljivi predmeti, velika ve-selost za stare in mlade, 1 zabeležnica, 72 angl. pisarniških peres, 20 kom. korespondenčnih predmetov in še 500 rab-ljivih, potrebnih predmetov. Vse skupaj z uro vred, ki je sama toliko vredna, stane 4 krone 80 vin. Pošilja proti po-vzetju dunajska centralna razpošiljalnica

P. Lust, Krakov, št. a. 396.

NB. Pri naročbi dveh zavojev se priloži eleg. double-zlata dvojna gosp. verižica. Za neugajajoče se vrne denar.

Priporočam svojo bogato zalogo

magrobnihi spomenikov

iz najraznovidnejšega kamna. Zaloga se nahaja v moji delavnici in na dvorišču pokopališkega oskrbnitva. Istotam so na razpolago tudi cementni in kamniti nagrobni okvirji lastnega izdelka. Na-ročila, bodisi iz granita, sijenita, labra-dorja, kraskega in beljakega mar-morja itd., jako točno in z nizkimi ce-nami. Preskrbujem tudi slike po naj-nizjih cenah.

Fr. Kunovar, kamnosek

LJUBLJANA, poleg Sv. Križa, novo pokopališče.

Ali ste pokusili posebno specialiteto likerja

zdravnik želodca

A. Zupančič Martin Kralj

knjigovez

v Ljubljani, Slomškova ul. 31.

Slavnemu občinstvu vljudno priporočam mojo knjigovoznico za prijazna naročila vsakovrstnih v mojo stroko spadajočih del, ter jamčim za so-lidno in točno postrežbo.

čevljar in izdelovalec gornjih del

Ljubljana, Wolfova ulica 12

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo

ima doslej deset prodajalen in sicer:

Ljubljana: Sodna ulica 4;
„ Krakovski nasip 10;
„ Vodmat, Bohoričeva ulica;
Siška: Kolodvorska cesta (v lastni hiši)
Celovška cesta 1;

Vič-Glince: Tržaška cesta;
Jesenice: „pri Ferjanu“;
Jesenice-Fužine: na Savi, „pri Men-cingerju“;
Koroška Bela: „pri Pristavcu“;
Tržič: „Pot na Bistrico“.

Lastna pekarna je v Siški, Celovška cesta 1. — Osrednja pisarna: v Siški, Kolodvorska cesta 56 (v lastni hiši), kjer je tudi glavno skladišče.

V Ljubljani je za pisma: poštni predal 13 (na glavni pošti) ter nabiralnik v pro-dajalni, Sodna ulica 4. — Cekovni in klerinški račun za denarni promet: št. 75.383 c. kr. poštne hranilnice.

Clan društva lahko postane vsakdo, ki je svojepraven. Za pristop se je oglasiti bodisi v kaki prodajalni bodisi v pisarni. Pristopnina znaša 1 K delež 30 K.

Dosedaj so člani prejeli čistega dobička:

leta 1909.	K 2035.—	(prvo leto)
„ 1910.	„ 11365.25	
„ 1911.	„ 16610.45	
Skupaj	K 30010.70	

Hranilne vloge zadrušnikov se obrestujejo po 5 odstotkov od dne vloge do dne dviga. — Hranilne vloge se sprejemajo v pisarni kakor tudi v prodajalnah proti potrdilu podpisanem po najmanj enem članu načelstva ter prodajalničnega poslovođje.

Nadzorstvo. Načelstvo.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu ob-činstvu pri nabavi vsakovrst-nega pohištva, ki ga izdeluje v lastni, najmoderneje oprav-ljeni tovarni na Glincah pri

„ Ljubljani. „

Priporoča se tudi za vsa druga v mizarstvo stroko spadajoča

„ dela. „

Delo je vedno solidno, točno in prav poceni.

Proračune se določijo na zah-tevo brezplačno v najkrajšem

„ času. „

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Biziak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Sveteč, Zaloška cesta.
Šešark, Šelenburgova ulica.
Suhadolc Anton, Zelena jama 50.

Dolence, Prešernova ulica
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, dovška ulica
Wisiak, Gosposka ulica
Kleinstejn, Jurčičev trg
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilsrjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip
Državni kolodvor
Križaj in Kotnik, Siška
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.